

Hluti af Grafarþögn

eftir Arnald Indriðason

I5

Elínborg hafði fyrr um daginn haft uppi á systur unnustu Benjamíns og sagðist vilja ræða við hana þegar þau Erlendur komu frá Höskuldi. Erlendur kinkaði kolli og sagðist ætla í Þjóðarbókhloðuna og reyna að fletta upp á blaðafregnum af Halley-halastjörnunni. Höskuldur vissi ekki mikö um atburðinn þegar til kom. Pekkti aðeins fyrirsagnirnar en eins og besservissera er háttur létt hann eins og hann vissi miklu meira og talaði í hringi þangað til Erlendur nenni ekki lengur að hlusta á hann og kvaddi, nokkuð stuttaralega.

– Hvað heldurðu um það sem Höski sagði? spurði Erlendur þegar þau settust aftur inn í bílinn.

– Petta með gastankinn er algerlega út úr.kú, sagði Elínborg. Það verður fróðlegt að sjá hvað þú finnur um það mál. Það sem hann sagði um kjaftasögurnar er hins vegar hárrétt. Við höfum alveg sérstakt yndi af því að tala illa um náungann. Þær segja ekkert um það hvort Benjamín hafi verið mordindi og þú veist það.

– Já, en hvernig er aftur orðtakið? Sjaldan lýgur almannarómur?

– Orðtök, hummaði í Elínborgu. Ég spyr systurina að þessu. Segðu mér annað. Hvernig hefur Eva Lind það?

– Hún bara liggar þarna í rúminu og það er eins og hún sofi vært. Læknirinn segir að ég eigi að tala við hana.

– Tala?

– Hann heldur að hún heyri röddina þótt hún sé í dái og að það sé gott fyrir hana.

– Og um hvað talarðu við hana?

– Ekkert ennþá, sagði Erlendur. Ég veit ekkert hvað ég á að segja við hana.

Systirin kannadist við kjaftasögurnar en aftók með öllu að nokkud væri hæft í þeim. Hún hét Bára og var talsvert yngri en horfna systirin, bjó í stóru einbýlishúsi í Grafarvogi, gift ströndugum heildsala alla tíð og bjó við nokkurn munað sem sýndi sig í fburð-armíklum húsmunum, ríkulegum skartgripum sem hún bar og þórra í gard ókunnugra eins og lögreglukonunnar sem nú var komin inn í stofu til hennar. Elínborg, sem hafði sagt henni í stórum dráttum erindi sitt í símann, hugsaði með sér að hún hefði aldrei áævinni burft að hafa áhyggjur af fjármálum, hefði alltaf getað veitt sér það sem hugurinn girntist og aldrei þurft að umgangast aðra en sína líka. Líklega var hún fyrir löngu hætt að kæra sig um neiti annað. Henni flaug í hug að það hefði verið sú tilvera sem blasti við systur hennar þegar hún lét sig hverfa.

— Systir míni var óskaplega hrifin af Benjamín og ég svo sem skildi það aldrei. Hann var óttalegur hrutur í mínum augum. Kominn af góðu fólki, það vantaði ekki. Knudsen er elsta Reykjavíkurættin. En hann var ekki spennandi.

Elínborg brosti. Vissi ekki við hvað hún átti. Bára sá það.

— Draumóramaður. Komst sjaldan niður á jörðina með sínar stóru hugmyndir um verslunarrekstur, sem reyndar hafa allar ræst og fyrir löngu síðan þótt ekki kæmi það honum að neinum notum. Og lét sér annt um almúgann. Vinnukonurnar þurftu ekki að þéra hann. Núna er fólk löngu hætt að þérast. Engin háttvísni til lengur. Og engar vinnukonur.

Bára strauk ímyndað ryk af stofuborðinu. Elínborg tók eftir stórum málverkum fyrir enda stássstofunnar af þeim hjónum hvoru í sínu lagi. Maðurinn virtist fremur niðurdreginn og þreytulegur, jafnvel aðnars hugar. Bára virtist vera með ísmeygilegt glott í ströngum svipnum og Elínborg gat ekki varist þeiri hugsun að hún hefði haft sigur í þessu hjónabandi. Hún vorkenndi manninum á myndinni.

– En ef þú heldur að hann hafi drepið systur mína ertu á villigötum, sagði Bára. Þessi bein sem þú talar um hjá bústaðnum hans eru ekki hennar.

– Af hverju ertu viss um það?

– Ég bara veit það. Benjamín hefði aldrei getað gert flugu mein. Hann var þannig. Óttaleg kveif. Draumóramaður eins og ég sagði. Það sýndi sig líká þegar hún lívarf. Hann varo að engu, maðurinn. Hætti að sinna versluninni. Hætti að sýna sig á mannamótum. Hætti öllu saman. Náði sér aldrei. Mamma fékk honum aftur í hendur ástarbréfin sem hann sendi systur minni. Hún las sum, sagði að þau hefðu verið falleg.

– Voruð þið systurnar nánar?

– Nei, ég get ekki sagt það. Nei. Ég var svo miklu yngri. Mér fannst hún vera fullorðin þegar ég fer að muna eftir henni. Móðir okkar sagði alltaf að hún væri eins og faðir okkar. Sérlunduð og erfið í skapinu. Punglynd. Hann gerði það sama.

Það var eins og Bára hefði misst síðustu setninguna út úr sér.

– Það sama? sagði Elínborg.

– Já, sagði Bára önug. Það sama. Framdi sjálfsmord. Hún sagði þetta eins og það kæmi henni ekki við. En hann létt sig ekki hverfa eins og hún. Öðru nær. Hann hengdi sig í borðstofunni. Úr króknum með stóru ljósakrónunni. Fyrir allra augum. Það var nú öll umhyggjan fyrir fjölskyldunni.

– Það hefur verið erfitt fyrir ykkur, sagði Elínborg til þess að segja eitthvað. Frú Bára horfði á hana ásakandi þar sem hún sat á móti henni eins og hún kenndi Elínborgu um að þurfa að rifja allt þetta upp.

– Erfiðast fyrir hana. Fyrir systur mína. Það var mjög kært á milli þeirra. Setur mark sitt á fólk, svona lagað. Blessuð stelpan.

Það vottaði fyrir meðaumkun í röddinni en aðeins andartak.

– Var þetta ...?

– Petta var nokkrum árum áður en hún hvarf sjálf, sagði Bára

og allt í einu fékk Elínborg á tilfinninguna að hún hefði eitthvað að fela. Að frásögnin væri æfd. Sneydd öllum tilfinningum. En kannski var hún bara svona, þessi kona. Frek, tilfinningalaus og leiðinleg.

— Benjamín má eiga það að hann var góður við hana, hélt Bára áfram. Skrifaði henni ástarbréf og slíkt. Þá tíðkuðust langir göngutúrar hjá trúlofuðu fólk í Reykjavík. Ósköp venjulegt tilhugalíf, þannig. Pau hittust á Borginni, sem var nú staðurinn í þá daga, og þau skiptust á heimsóknum og það voru göngutúrar og ferðalög og þetta svona þróaðist eins og hjá ungu fólkí alls staðar. Hann bað hennar og ætti það hafi verið meira en tvær vikur í giftingu þegar hún hvarf.

— Mér skilst að fólk hafi talað um að hún hefði farið í sjóinn, sagði Elínborg.

— Já, fólk smjattaði talsvert á þessu. Það var leitað að henni um alla Reykjavík. Fjöldi manns tók þátt í leitinni en það fannst hvorki af henni tangur né tetur. Módir míni færði mér fréttirnar. Systir míni fór að heiman frá okkur um morguninn. Ætlaði að versla og hún fór í nokkrar verslanir, þær voru nú ekki eins margar og þær eru í dag, en keypti ekkert. Hitti Benjamín í verslun hans og fór frá honum og sást ekki meira. Hann sagði löggreglunni og okkur að þeim hefði lent saman. Þess vegna kenndi hann sér um hvernig fór og tók þetta allt saman svo nærrí sér.

— Af hverju í sjóinn?

— Einhverjur menn töldu sig hafa séð konu sem stefndi niður í fjöru þar sem Tryggvagata endar núna. Hún var í kápu sem líktist kápu systur minnar. Svipuð á hæð. Það var nú allt.

— Um hvað rifust þau?

— Eitthvað smálegt. Eitthvað varðandi brúðkaupið. Undirbúninginn. Eða það sagði Benjamín.

— En þú heldur að það hafi verið eitthvað annað.

— Ég veit ekkert um það.

- Og þú telur útilokað að þetta séu beinin af henni í holtinu?
- Útilokað. Já. Ég hef ekkert fyrir mér í því. Ég get ekkert sannað það. En mér finnst það svo gersamlega fjarstæðukennt. Ég get bara ekki ímyndað mér það.
- Veistu eitthvað um fólk sem leigði bústaðinn hans í Grafarholtinu? Fólk sem var þar á striðsárunum jafnvel? Kannski fimm manna fjölskylda, hjón með þrjú börn. Kannastu eitthvað við það?
- Nei, en ég vissi að það var fólk í bústaðnum hans öll striðsárin. Út af húsnæðisleysinu.
- Áttu eitthvað frá systur þinni, eins og hárlokk? Kannski f nisti?
- Nei, en Benjamín átti lokk af henni. Ég sá þegar hún klippti lokkinn. Hann bað hana um eitthvað sem minnti á hana þegar systir míni fór í tveggja vikna sumarheimsókn norður í Fljót þar sem við áttum skyldfólk.

Elínborg hringdi í Sigurð Óla þegar hún settist inn í bslinn sinn. Hann var að koma upp úr kjallara Benjamíns eftir langan og leiðinlegan dag og hún sagði honum að hafa augun opin fyrir hárlokki af unnustu Benjamíns. Gæti verið innan í fallegu nisti, sagði hún. Hún heyrdi Sigurð Óla stynja.

– Ekkert svona, sagði Elínborg. Við getum leyst þetta mál ef við finnum lokkinn. Svo einfalt er það.

Hún slökkti á símanum og ætlaði að aka af stað þegar því laust niður í kollinn á henni og hún drap á bílnum. Hún hugsaði sig um andartak og nagaði neðri vörina í óvissu. Svo tók hún af skarið.

Bára var undrandi á að sjá hana aftur þegar hún opnaði dyrnar.

– Gleymdirðu einhverju? spurði hún.

– Nei, bara ein spurning, sagði Elínborg vandræðalega. Svo er ég farin.

– Já, hvað er það? spurði Bára óþolinmóð.

- Pú sagðir að systir þín hefði verið í kápu daginn sem hún hvarf.
- Já, hvað með það?
 - Hvernig kápa var það?
 - Hvernig? Ósköp venjuleg kápa sem móðir míن gaf henni.
 - Ég á við, sagði Elínborg, hvernig var hún á litinn? Veistu það?
 - Kápan?
 - Já.
 - Af hverju spyrðu?
 - Bara, forvitin, sagði Elínborg sem vildi ekki fara út í útskýringar.
 - Ég man ekkert eftir henni, sagði Bára.
 - Nei, auðvitað, sagði Elínborg. Ég skil. Pakka þér og afsak-
aðu ónæðið.
 - En móðir míni sagði að hún hefði verið græn.

Sigurður Óli leitaði í eigum Benjamíns Knudsens fram eftir degi en skrapp þá á skyndibitastað, keypti sér hamborgara sem hann rétt nartaði í og las blöðin yfir kaffibolla. Hann sneri aftur í kjall-

arann um tvöleytið og blótaði þrákelkninni í Erlendi. Hann hafði ekki fundið nokkurn skapaðan hlut sem skýrt gæti hvarf unnstu Benjamíns eða hverjir aðrir en Höskuldur leigðu bústaðinn hans á stríðsárunum. Hann hafði ekki fundið hárlokkinn sem Elínborg var viss um að væri til eftir allar þessar ástarsögur. Þetta var annar dagur Sigurðar Óla í kjallaranum og hann var að gefast upp á þessu kjaftæði.

Elsa beið eftir honum í dyrunum og bauð honum inn til sín. Hann reyndi að finna einhverjar afsakanir í skyndi en var ekki nágu snöggur að afþakka boðið án þess að sýna dósnaskap og fylgdi Elsa inn í stofu.

– Hefurðu fundið eitthvað þarna niðri? spurði hún og Sigurður Óli vissi að hún var ekki eins umhyggjusöm og hún vildi vera láta heldur var hún að veiða upp úr honum upplýsingar. Það hvarflaði ekki að honum að hún gæti verið einmana, sem var tilfinningin sem Erlendur fékk fáeinum mínútum eftir að hann steig inn í drungalegt hús hennar.

– Ég hef allavega ekki fundið þennan hárlokk, sagði Sigurður Óli og saup á tei, sem orðið var kalt. Hún hafði beðið eftir honum. Hann leit á hana og velti því fyrir sér hvað væri á seyði.

– Nei, sagði hún. Ert þú kvæntur? Fyrirgefðu, mér kemur það auðvitað ekkert við.

– Nei, það, jú, nei, ekki kvæntur en í sambúð, sagði Sigurður Óli og það kom fát á hann.

– Og áttu börn?

– Nei, engin börn, sagði Sigurður Óli. Ekki ennþá.

– Af hverju ekki?

– Ha?

– Af hverju eruð þið ekki búin að eignast börn?

Hvað er í gangi hérrna? hugsaði Sigurður Óli með sér og saup á köldu teinu til þess að vinna tíma.

– Stress, hugsa ég. Brjálað að gera alltaf. Við erum bæði í krefjandi vinnu og bara, enginn tími.

– Enginn tími fyrir börn? Hvað hafið þið betra að gera? Hvað gerir sambýliskona þín?

– Hún á hlut í tölvufyrirtæki, sagði Sigurður Óli og ætlaði að þakka fyrir teið, segjast þurfa að drífa sig, ætlaði ekki að sitja undí um einkalit sitt hjá piparjúnku í Vesturbænum, sem greinilega var orðin skrítin af einlifinu eins og allar slíkar kerlingar verða með tímanum þangað til þær enduðu með nefið niðri í hvers manns koppi.

– Er þetta góð kona? spurði hún.

– Hún heitir Bergþóra, sagði Sigurður Óli og var við það að tapa niður kurteisinni. Hún er ákaflega góð kona. Hann brosti. Af hverju ertu að ...?

– Ég hef aldrei átt neina fjölskyldu, sagði Elsa. Aldrei átt börn. Ekki eiginmann heldur. Mér er sama um hann en ég hefði viljað eignast börn. Þau væru kannski um þritugt í dag. Komin á fertugsaldurinn. Ég hugsa stundum um það. Fullorðin. Með sín eigin börn. Ég veit eiginlega ekki hvað gerðist. Allt í einu er maður kominn á miðjan aldur. Ég er læknir. Það voru ekki margar konur í læknanámi þegar ég byrjaði að læra. Ég var eins og þú, hafði ekki tíma. Hafði ekki tíma fyrir mitt eigið líf. Þetta sem þú ert að gera núna er ekki þitt líf. Pitt eigið líf. Þetta er bara vinnan.

– Já, jæja, ætli ég verði ekki að ...

– Benjamín fékk heldur ekki sína fjölskyldu, hélt Elsa áfram. Það var það eina sem hann vildi, fölskylda. Með þessari konu.

Elsa stóð upp og Sigurður Óli líka. Hann hélt að þau ætluðu að kveðjast en þá gekk hún að stórum eikarskáp með fallegum glerhurðum og útskornum skúffum og opnaði eina þeirra og tók upp lítið kínverskt box og opnaði það og lyfti upp silfurnisti í grannri keðju.

– Hann geymdi lokk af henni, sagði hún. Í nistinu er líka mynd af henni. Hún het Sóloveig. Elsa brosti dauflega. Blómið hans Benjamíns. Ég held ekki að hún liggi þarna í holtinu. Tilhugsunin er óbærileg. Það þýddi að Benjamín hefði gert henni illt. Hann gerði það ekki. Gat ekki gert það. Ég er sannfærð um það. Pessi lokkur mun sanna það.

Hún rétti Sigurði Óla nistið. Hann settist niður aftur og opnaði það varlega og sá lítinn, svartan hárokk ofan á ljósmynd af eiganda sínum. Hann snerti ekki lokkinn en létt hann falla á lokið á nistinu svo hann gæti séð myndina. Hún var af smágerðu andliti tvítugrar stúlkur, dökkhærðrar með fallega bogadregnar augabrunir yfir stórum augum sem störðu óræð inn í linsuna. Ákveðinn munnsvipur, hakan nett, grannleit og falleg. Unnusta Benjamíns. Sóloveig.

– Þú fyrirgefur hikið í mér, sagði Elsa. Ég hef hugsað þetta mál og vegið það og metið og fannst ég ekki geta eyðilagt lokkinn. Hvað sem kemur út úr rannsókninni.

– Af hverju leyndirðu þessu?

– Ég þurfti að hugsa málið.

– Já, en þótt ...

– Ég fékk hálfgert áfall þegar félagi þinn – Erlendur, heitir hann það ekki? – fór að gefa í skyn að hún gæti legið þarna uppfrá en þegar ég hugsaði málið betur ... Elsa yppti öxlum eins og fuppgjöf.

– Pótt DNA-rannsóknin yrði jákvæð, sagði Sigurður Óli, þyrfti það ekki að þýða að Benjamín hefði verið morðingi. Rannsóknin segir ekkert til um það. Ef þetta er unnusta hans sem liggur þarna í holtinu geta verið aðrar ástæður fyrir því en að Benjamín hafi ...

Elsa greip enn fram í fyrir honum.

– Hún, hvað kallið þið það í dag, hún sagði honum upp. Sleit trúlofuninni er líklega gamla orðalagið. Frá því að fólk trúlofaðist. Sama dag og hún hvarf. Benjamín sagði ekki frá því fyrr en löngu

síðar. Í samtali við móður mína þegar hann lá á banabeði. Hún sagði mér það. Ég hef engum sagt það fyrr. Og ég hefði farið með það í grófina ef þið hefðuð ekki fundið þessi bein. Vitið þið hvort þau eru af karli eða konu?

– Nei, ekki enn, sagði Sigurður Óli. Sagði hann eitthvað um hvers vegna hún sleit trúlofuninni? Hvers vegna hún fór frá honum?

Hann fann hikið í Elsu. Þau horfðust í augu og hann vissi að hún var búin að gefa of mikið upp til þess að draga í land þarna. Hann fann að hún vildi segja frá því sem hún vissi. Eins og hún bæri þungan kross og það væri kominn tími til að leggja hann frá sér. Loksins eftir öll þessi ár.

– Hann átti ekki barnið, sagði hún.

– Átti Benjamín ekki barnið?

– Nei.

– Hún var ekki ólétt eftir hann?

– Nei.

– Hvern þá?

– Pú verður að skilja að þetta voru aðrir tímar, sagði Elsa. Í dag fer fólk í fóstureyðingu eins og að drekka vatn. Hjónaband hefur enga sérstaka merkingu lengur fyrir þá sem á annað borð vilja eignast börn. Það er í sambúð. Það skilur. Tekur saman við einhvern annan. Eignast fleiri börn. Skilur aftur. Það var ekki þannig. Einu sinni. Einu sinni var barn utan hjónabands ger-samlega óhugsandi fyrir konur. Það fylgdi því skömm og útskúfun. Þær voru kallaðar lauslætisdrósir. Miskunnarleysið var algjört.

– Ég geri mér grein fyrir því, sagði Sigurður Óli og varð hugs- að til Bergþóru og fór smám saman að skilja hvers vegna Elsa hafði verið að forvitnast um hans hagi.

– Benjamín var tilbúinn að kvænast henni, hélt Elsa áfram. Eða svo sagði hann móður minni síðar. Sólveig vildi það ekki.

Vildi slíta trúlofuninni og sagði honum það blákalt. Bara sisvona.
Án nokkurrar viðvörunar.

- Hvaða maður var það? Sem átti barnið?
- Þegar hún fór frá Benjamín bað hún hann að fyrirgefa sér.
Að hún skyldi fara frá honum. Hann fyrirgaf það ekki. Hann þurfti meiri tíma.
- Og hún hvarf?
- Hún sást aldrei meira eftir að hún kvaddi hann. Þegar hún skilaði sér ekki heim til sín undir kvöldið var farið að gæta að henni og Benjamín tók heilshugar þátt í leitinni en hún fannst aldrei.
- Hvað með barnsföður hennar? spurði Sigurður Óli enn.
Hver var hann?
- Hún sagði Benjamín það ekki. Hún fór frá honum án þess að hann vissi það. Eða það sagði hann móður minni. Hafi hann vitað það þá sagði hann henni aldrei frá því.
- Hver gæti það hafa verið?
- Gæti hafa verið? endurtók Elsa. Það skiptir engu máli hver það gæti hafa verið. Það eina sem skiptir máli er hver það var.
- Meinarðu að hann hafi átt þátt í hvarfi hennar?
- Hvað heldur þú? spurði Elsa.
- Þú eða móðir þín, þið hafið ekki haft neinn grunaðan?
- Nei, engan. Og Benjamín ekki heldur, svo ég viti.
- Hefur hann getað logið þessu?
- Ég get ekki svarað því. En ég held að Benjamín hafi aldrei logið um sína daga.
- Ég meina til þess að draga athyglina frá sér.
- Ég veit ekki til þess að nein athygli hafi beinst að honum og það var talsvert langt um liðið þegar hann sagði móður minni frá þessu. Það var rétt áður en hann dó.
- Hann hefur aldrei hætt að hugsa um hana.
- Það var það sem móðir mínn sagði.

19

Sigurður Óli hringdi í Erlend og sagði honum frá fundi sínum og Elsu og að hún héldi að það hefði verið annar maður í spilinu sem barnaði Sólveigu, unnustu Benjamíns, en ekki væri vitað hver hann var. Þeir ræddu málið nokkra stund og Erlendur sagði Sigurði Óla hvers hann hefði orðið vísari hjá gamla hermanninum Edward Hunter um þjófnað úr birgðastöðinni og hvernig fjölskyldumaður í húsinu á holtinu hefði verið viðriðinn málið. Edward teldi sömuleiðis að eiginkona mannsins hefði búið við heimilisofbeldi; það staðfesti frásögn Höskuldar, sem hann hafði eftir Benjamín kaupmanni.

— Petta fólk er allt löngu dáið og grafið, sagði Sigurður Óli þreytulega. Ég veit ekki til hvers við erum að elta það uppi. Petta er eins og að ellast við drauga. Við eיגum alrei eftir að hitta neitt af þessu fólk og tala við það. Petta eru allt saman draugar í draugasögum.

— Ertu að tala um grænu konuna á holtinu? spurði Erlendur.

— Elínborg segir að Róbært gamli hafi séð draug Sólveigar í grænni kápu og þar með erum við beinlínis farnir að ellast við drauga.

— En langar þig ekkert að vita hver liggur þarna uppfrá með höndina upp í loftið eins og hann hafi verið grafinn lifandi?

— Ég er búinn að dúsa í skítugri kjallaraholu í two daga og gæti ekki staðið meira á sama, sagði Sigurður Óli. Gæti ekki staðið meira á sama um allt þetta helvítis kjaftæði, sagði hann til áhersluauka og sleit símtalinu.

Elínborg kvaddi Erlend þegar þau komu frá Hunter. Hún var kölluð ásamt fleiri lögreglumönnum til þess að fylgja meintum brotamanni í Héraðsdóm Reykjavíkur, kunnum kaupsýslumanni

sem var viðriðinn enn eitt Stóra fíkniefnamálið. Fjölmíðlarnir sýndu því óþrjótandi áhuga og fréttamenn hópuðust í dómshúsið en þennan dag var fjöldi sakborninga fluttur samtímis í Héraðsdóm til þess að hlýða á ákærur. Elínborg reyndi að hafa sig til sem mest hún mátti með stutturnum fyrirvara. Það gæti verið að hún kæmi í sjónvarpinu þegar sýnt yrði frá Héraðsdómi í fréttatímum sjónvarpsstöðvanna og þá væi örugga að vera i einnverju almennilegu og að minnsta kosti með varalit.

– Hárið! stundi hún og krakaði í það með fingrunum.

Erlendur var, eins og fyrri daginn, með hugann við Evu Lind þar sem hún lá á gjörgæslunni og var vart hugað líf. Hann var niðursokkinn í síðasta rifrildi þeirra heima í blokkarísbúðinni hans fyrir tveimur mánuðum. Þá var enn vetur, snjóþungur og dimmur og kaldur. Hann ætlaði ekki að rifast í henni. Hann ætlaði ekki að sleppa sér. En hún gaf aldrei neitt eftir. Frekar en venjulega.

– Pú getur ekki farið svona með barnið, hafði hann sagt þegar hann reyndi eina ferðina enn að tala um fyrir henni. Hann reiknadi með að hún væri komin fimm mánuði á leið. Hún hafði tekið á sig rögg þegar hún komst að því að hún var ólétt og eftir tvær tilraunir virtist henni ætla að takast að hætta í dópinu. Hann studdi hana eins og hann gat en þau vissu bæði að stuðningur hans vó lítið og samskiptum þeirra var þannig háttad að því minna sem hann lét sig varða um hana, því meiri líkur voru á því að hún næði árangri. Afstaða Evu Lindar gagnvart föður sínum var tvíbent. Hún sótti í félagsskap hans en fann honum líka allt til foráttu. Þeyttist öfganna á milli án þess að geta ratað neinn meðalveg.

– Hvað veist þú um það? sagði hún. Hvað veist þú um börn? Ég get alveg átt mitt barn. Og ég ætla að eiga mitt barn í friði.

Hann vissi ekki hvað hún notaði, hvort það voru fíkniefni eða áfengi eða blanda af því tvennu, en hún var varla með sjálfrí sér þegar hann opnaði fyrir henni dyrnar og hleypti henni inn. Hún

féll frekar en settist í sófann hans. Maginn stóð út undan óhneptum leðurjakka, kúlan farin að verða sýnilegri. Hún var aðeins í þunnum bol innan undir. Það var ekki minna en tíu gráða frost úti.

– Ég hélt að við hefðum ...

– Við höfum ekkert, greip hún fram í fyrir honum. Þú og ég. Við höfum ekkert. Ekkert.

– Ég hélt að þú hefðir ákveðið að hugsa vel um barnið þitt. Að gæta þess að ekkert kæmi fyrir það. Gæta þess að eitrið hefði ekki áhrif á það. Þú ætlaðir að hætta en þú ert líklega of góð til þess. Þú ert líklega of góð til þess að hugsa almennilega um baðnið þitt.

– Þegiðu.

– Til hvers ertu að koma hingað?

– Ég veit það ekki.

– Það er samviskan. Er það ekki? Það er samviskan sem er að naga þig og þér finnst að ég eigi að sýna þér skilning í aumingjaskapnum. Þess vegna kemurðu hingað. Til þess að láta vorkenna þér og lappa upp á samviskuna.

– Já, einmitt, þetta er rétti staðurinn ef maður vill hafa samvisku, heilaga-gerpi.

– Þú varst búin að ákveða nafnið. Manstu það? Ef það yrði stelpa.

– Þú varst búinn að ákveða það. Ekki ég. Þú. Eins og allt. Þú ákveður allt. Ef þú vilt fara þá ferðu bara, skitsama um mig og alla.

– Hún átti að heita Auður. Þú vildir það.

– Heldurðu að ég viti ekki hvað þú ert að reyna? Heldurðu að maður sjá ekki í gegnum þig? Þú ert svo skíthraeddur ... Ég veit hvað ég er með í maganum. Ég veit að það er einstaklingur. Persóna. Ég veit það. Þú þarf ekki að minna mig á það. Þú þarf þess ekki.

- Gott, sagði Erlendur. Mér sýnist þú stundum gleyma því.
Gleyma því að það ert ekki bara þú lengur sem þú þarf að hugsa
um. Það ert ekki bara þú sem dópar þig. Þú dópar þig og barnið
og barnið skaðast af því, miklu, miklu meira en þú.
- Hann þagnaði.
- Kannski voru það mistök, sagði hann. Að eyða því ekki.
Hún leit á hann.
- Ójöfull!
- Eva ...
- Mamma sagði mér það. Ég veit alveg hvað þú vildir.
- Hvað ertu að tala um?
- Og þú getur kallað hana lygara og sagt að hún sé ómerkileg
en ég veit að þetta er satt.
- Hvað? Hvað ertu að segja?
- Hún sagði að þú myndir neita því.
- Neita hverju?!
- Þú vildir mig ekki.
- Ha?
- Þú vildir mig ekki. Þegar þú gerðir hana óléttu.
- Hvað var mamma þín að segja?
- Þú vildir mig ekki.
- Hún lýgur því.
- Þú vildir að hún færi í fóstureyðingu ...
- Petta er lygi ...
- ... og svo ertu að dæma mig, sem geri mitt besta. Alltaf að
dæma mig.
- Petta er ekki satt. Það kom aldrei til greina. Ég veit ekki af
hverju hún er að segja þér þetta en það er ekki satt. Það kom
aldrei til greina. Við töluðum aldrei um það.
- Hún vissi að þú myndir segja þetta. Hún var búin að vara
mig við.
- Vara þig við? Hvenær sagði hún þér þetta?

– Pregar hún vissi að ég var ólétt. Þá sagði hún að þú hefðir ætl að að senda hana í fóstureyðingu og hún sagði að þú myndir neita því. Hún sagði að þú myndir segja allt sem þú ert búinn að segja.

Eva Lind stóð upp og gekk í átt til dyranna.

– Hún lýgur, Eva. Trúðu mér. Ég veit ekki af hverju hún segir þetta. Ég veit að hún hatar mig en varla svona mikið. Hún er að snúa þér gegn mér. Þú hlýtur að sjá það. Að segja annað eins er ... er ... það er viðurstygglegt. Þú getur sagt henni það.

– Segðu henni það sjálfur, hrópaði Eva Lind. Ef þú þorir!

– Viðurstygglegt að láta þig heymra þetta. Að búa til eitthvað svona til þess að spilla sambandi okkar.

– Ég trúi henni frekar.

– Eva ...

– Pegiðu.

– Ég skal segja þér af hverju þetta getur ekki verið satt. Af hverju ég gæti aldrei ...

– Ég trúi þér ekki!

– Eva ... Ég átti ...

– Haltu kjafti. Ég trúi engu sem þú segir.

– Þá skaltu koma þér héðan út, sagði hann.

– Já, einmitt, sagði hún til þess að storka honum. Losaðu þig við mig.

– Út með þig!

– Þú ert andstyggilegur! hrópaði hún og rauk út frá honum.

– Eva! kallaði hann á eftir henni en hún var farin.

Hann heyrði hvorki í henni né sá fyrr en farsími hans hringdi þar sem hann stóð yfir beinunum tveimur mánuðum síðar.

Erlendur sat í bíl sínum og reykti og hugsaði með sér að hann hefði átt að bregðast öðruvísi við, brjóta odd af oflæti sínu og hafa uppi á Eva Lind þegar reiðina lægði. Segja henni að móðir hennar væri að ljúga, hann hefði aldrei lagt til fóstureyðingu. Hefði

aldrei getað það. Láta ekki stelpuna senda út neyðarkall til hans. Hún hafði ekki þroska til þess að standa í þessu, hún hafði ekki skilning á þeirri stöðu sem hún var komin í og gerði sér enga grein fyrir ábyrgð sinni. Slegin undarlegri blindu á sjálfa sig.

Erlendur kveið því að segja henni tíðindin þegar hún kæmist til meðvitundar. Ef hún kæmist til meðvitundar. Til þess að gera eitthvað tók hann upp símann og hringdi í Skarphéðinum.

– Sýndu nú svolitla þolinmæði, sagði fornleifafræðingurinn, og hættu þessum hringingum alltaf hreint. Við látum þig vita þegar við erum komnir niður á beinin.

Það var engu lískara en Skarphéðinn hefði yfirtekið rannsókn málssins því hann varð drýldnari með hverjum deginum.

– Hvenær verður það?

– Ekki gott að segja, sagði hann og Erlendur sá fyrir sér gular tennurnar undan skeggini. Það verður bara að koma í ljós. Leyfðu okkur að vinna þetta í friði.

– Eitthvað geturðu sagt mér. Er þetta karlmaður? Kona?

– Polinmæði þrautir vinnur all...

Erlendur sleit sambandinu. Hann var að kveikja sér í nýrri sigarettu þegar síminn hringdi. Það var Jim í breska sendiráðinu. Edward Hunter og bandaríkska sendiráðið höfðu fundið lista með nöfnum íslenskra starfsmanna í birgðastöðinni og hann var að fá hann til sín á faxi. Sjálfur hafði hann ekki fundið neitt um íslenska starfsmenn á meðan Bretar réðu yfir birgðastöðinni. Það voru niu nöfn á listanum og Jim las þau upp í símann fyrir Erlend. Erlendur áttaði sig ekki á neinu þeirra og gaf Jim upp faxnúmerið á skrifstofunni svo hann gæti sent sér listann.

Hann ók inn í Voga og lagði eins og áður í nokkurri fjarlægð frá kjallaraþúðinni sem hann hafði ruðst inn í fyrir nokkrum dögum í leit að Eva Lind. Hann heιð og velti því fyrir sér hvað það væri í mönnum sem gerði að verkum að þeir gátu hegðað sér eins og þessi maður við konuna og barnið en komst ekki að neinni niður-

20

Elínborg heyrði í Sigurði Óla þegar hún kom úr Héraðsdómi. Hann sagði henni frá því að líklega hefði Benjamín ekki átt barnið sem Sólveig unnusta hans gekk með og að það hefði leitt til þess að slitnaði upp úr trúlofuninni. Sömuleiðis að faðir Sólveigar hefði hengt sig eftir að dóttir hans hvarf en ekki áður eins og Bára systir hennar hafði sagt.

Elínborg leit við á Hagstofunni og fletti gömlum dánarvottorðum áður en hún renndi inn í Grafarvog. Henni líkaði ekki þegar logið var að henni, sérstaklega ef í hlut áttu fínar kerlingar sem töldu sig njóta forréttinda og litu niður á aðra.

Bára hlustaði á hana rekja það sem Elsa hafði sagt um óþekktan barnsföður Sólveigar og breytti ekki um svip frekar en fyri daginn.

- Hefurðu heyrт þetta áður? spurði Elínborg.
- Að systir míн hafi verið drusla? Nei, ég hef ekki heyrт það áður og skil ekki hvers vegna þú ert að bera þetta á bord fyrir mig. Eftir öll þessi ár. Ég skil það ekki. Pú ættir að láta systur mína í friði. Hún á ekki skilið að um hana séu sagðar kjaftasögur. Hvað hefur þessi ... þessi Elsa fyrir sér í þessu?
- Frásögn móður sinnar, sagði Elínborg.
- Sem hafði það eftir Benjamín?
- Já. Hann sagði engum frá þessu fyrr en hann lá á banabeði.
- Funduð þið lokk af henni heima hjá honum?
- Reyndar, já.
- Og ættið þið að senda hann í rannsókn með beinunum?
- Býst við því.
- Svo þið haldið að hann hafi drepið hana. Að Benjamín, þessi kveif, hafi myrt unnstu sína. Mér finnst það fjarstæða. Algjör fjarstæða. Ég botna ekkert í ykkur að halda þetta.

Bára þagnaði og varð hugsi.

- Kemur þetta svo í blöðunum? spurði hún.
- Það veit ég ekkert um, sagði Elínborg. Beinin hafa fengið mikla umfjöllun.
- Að systir míni hafi verið myrt?
- Ef það er niðurstaðan. Veist þú hver hefur getað verið barns-faðir hennar?
- Benjamín var sá eini.
- Var aldrei minnst á neinn annan? Talaði hún aldrei við þig um neinn annan?

Bára hrísti höfuðið.

- Systir míni var engin drusla.

Elínborg ræskti sig.

- Þú sagðir mér að faðir ykkar hefði framið sjálfsmorð nokkrum árum á undan systur þinni.

Pær horfðust andartak í augu.

- Það er best að þú farir núna, sagði Bára og stóð upp.
- Það var ekki ég sem byrjaði að tala um föður þinn. Ég fletti upp á dánarvottorði hans hjá Hagstofunni. Hagstofan lýgur sjaldnast, ólíkt svo mörgum öðrum.
- Ég hef ekkert meira við þig að segja, sagði Bára en það var ekki sami hrokasvipurinn á henni.
- Ég held ekki að þú hefðir nefnt hann nema vegna þess að þú vildir tala um hann. Innst inni.
- Helvitísl bull! hreytti hún út úr sér. Ertu nú orðin sálfræðingur?
- Hann lést sex mánuðum eftir að systir þín hvarf. Það kemur ekki fram á vottorðinu hvort hann framdi sjálfsmorð. Það er ekkert sagt um dánarorsök. Líklega of fint fólk til að það megi nefna sjálfsmorð. Bráðkvaddur á heimili sínu, stendur þar.

Bára sneri baki í hana.

- Er einhver von til þess að þú getir farið að segja mér sann-

leikann? sagði Elínborg og var einnig staðin upp. Hvað kemur faðir þinn þessu við? Af hverju nefndir þú hann? Hver var barnsfaðir Sólveigar? Var það hann?

Hún fékk engin viðbrögð. Þær stóðu í stássstofu heildsalans og þögnin milli þeirra var næstum áþreifanleg. Elínborg leit yfir stofuna stóru, alla fallegu munina, málverkin af þeim hjónum, húsgögnin dýru, svartan flygil, ljósmynd af Báru með formanni Framsóknarflokksins á áberandi stað. Dauðinn yfir þessu skrauti, hugsaði hún með sér.

– Eiga ekki allar fjölskyldur sín leyndarmál? sagði Bára lokins og sneri enn baki í Elínborgu.

– Ég býst við því, sagði Elínborg.

– Það var ekki faðir minn, sagði Bára með semingi. Ég veit ekki hvers vegna ég laug að þér um látt hans. Það var eitthvað sem hrökk út úr mér. Ef þú vilt vera sálfræðingur skaltu segja að innst inni hafi ég viljað kjafta öllu saman í þig. Að ég hafi þagað svo lengi að þegar þú byrjaðir að tala um Sólveigu hafi stíflan brostið. Ég veit það ekki.

– Hver var það þá?

– Bróðursonur hans, sagði Bára. Í Fljótunum. Það gerðist í einni af sumarheimsóknunum.

– Hvernig komust þið að því?

– Hún var allt önnur þegar hún kom þaðan. Mamma ... Móðir okkar tók strax eftir því og svo var auðvitað ekki hægt að leyna því þegar fram liðu stundir.

– Sagði hún móður ykkar frá því sem gerðist?

– Já. Faðir okkar fór norður. Ég veit ekkert meira um það. Hann kom aftur og þá var búið að senda drenginn úr landi. Petta mun hafa verið rætt í sveitinni. Petta var stórbýli sem afi átti. Þeir voru bara tveir bræðurnir. Faðir minn flutti suður og stofnaði fyrirtæki og varð stöndugur. Fylgdi Jónasi að málum, frá Hriflu. Dýrkaði hann.

- Hvað með bróðursoninn?
- Ekkert með hann. Sólveig sagði að hann hefði komið fram vilja sínum. Nauðgað sér. Foreldrar mínr vissu ekki hvað þau áttu að gera, þau vildu ekki kæra hann, með öllum þeim málatilbúnaði og gaspri sem fylgdi. Drengurinn kom heim nokkrum árum síðar og bjó hér í Reykjavík. Kom sér upp fjölskyldu. Hann dó fyrir um tuttugu árum.
- En Sólveig og barnið?
- Það átti að skikka Sólveigu í fóstureyðingu en hún neitaði því. Neitaði að láta eyða fóstrinu. Svo hvarf hún einn daginn.
- Bára sneri sér aftur að Elínborgu.
- Það má segja að hún hafi tortímt okkur, þessi sumarheim sókn í Fljótin. Tortímt okkur sem fjölskyldu. Hún hefur sannarlega mótað alla mína ævi. Feluleikurinn. Stolt fjölskyldunnar. Það mátti ekkert segja. Það mátti aldrei tala um neitt af þessu. Móðir mír sá til þess. Ég veit að hún talaði við Benjamín, seinna. Skýrði málið út fyrir honum. Pannig varð dauði Sólveigar aðeins hennar mál. Sólveigar. Hennar einkamál, hennar val. Stundarbilun í henni. Það var allt í lagi með okkur. Við vorum hrein og fin. Hún bilaði og gekk í sjóinn.
- Elínborg horfði á hana og allt í einu fann hún til meðaumkunar með henni og fór að hugsa um lygina sem líf hennar var.
- Hún stóð ein í því, hélt Bára áfram. Kom okkur ekkert við. Þetta var hennar mál.
- Elínborg kinkaði kolli.
- Hún liggur ekki þarna í holtinu, sagði Bára. Hún liggur á hafsbotni og hefur legið þar í meira en sextíu hryllileg ár.